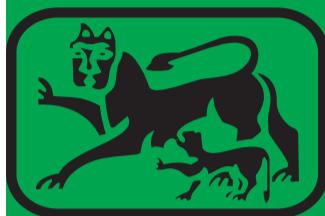

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

БРОЙ 249 Година XXXI
май - юни 2025
Цена 1,00 лв.

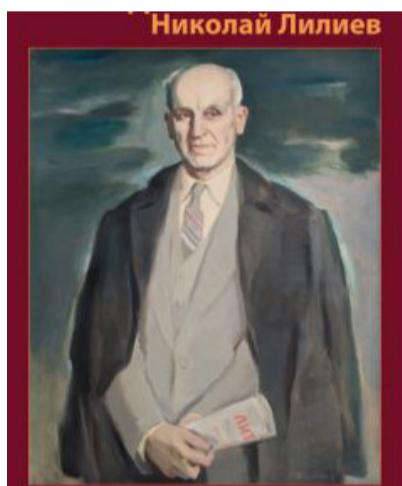
ВЕСТНИК ЗА ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА

Основан от Д.Б.Митов и списван от него
от 1928 г. до 1944 г. в София

KAT № 430 ISSN 1310 - 7917

24 МАЙ - ДЕН НА СВЕТИТЕ БРАТЯ КИРИЛ И МЕТОДИЙ, НА БЪЛГАРСКАТА АЗБУКА, ПРОСВЕТА И КУЛТУРА И НА СЛАВЯНСКАТА КНИЖОВНОСТ

ЛИРИКЪТ НИКОЛАЙ ЛИЛИЕВ - ПОЕТЪТ НА НЕЖНИТЕ СТРУНИ

Николай Лилиев

Навършват се 140 години от рождението на поета и драматурга Николай Михайлов Попиванов, известен с псевдонима Николай Лилиев.

Той е роден на 26 май 1885 г. в града на поетите - Стара Загора. Рано остава сирац и без солидна бащина подкрепа. След завършване на началното си образование с помощта на заможен благодетел продължава учението си в свищовската гимназия и се насочва към поезията като отпечатва две пародии в сп. „Българка“. Тласък за това му дава поетът Димитър Подвързачов.

В 1905 г. следва литература в Лозана, откъдето изпраща свои творби в сп. „Ново общество“ и „Демократичен преглед“. Но поради липса на средства не завършва университета и се връща в България.

След Първата световна война в Европа и у нас проникват кълновете на символизма с поезията на Бодлер, Рембо, Пол Верлен, Райнер Мария Рилке, Пастернак в творчеството на Димчо Дебелянов, Теодор Трайнов, Хр. Ясенов, Ем. Попдимитров и Николай Лилиев.

Ползотворно влияние на поета му оказва приятелството с Димчо Дебелянов и Боян Пенев и се включва в литературния кръг „Мисъл“, в който участват още Петко Славейков, Алеко Константинов и други млади поети, журналисти и художници.

За първи път Николай Попиванов се явява с псевдонима Николай Лилиев в сп. „Съвременник“.

През есента на 1909 г. заминава за Париж, където учи търговските науки със стипендията на Министерството на търговията. В 1910 г. Лилиев е представен с 14 стихотворение в първата „Антология на българската поезия“.

След завършване на следването си в Париж постъпва като учител в търговската гимназия в Пловдив, а след това и в Свищов.

По време на войните е мобилизиран като

военен кореспондент. През 1914 г. участва със стихове, преводи и критика в сп. „Звено“ и работи в Дирекцията на печата. Първата му самостоятелна книга с поезия „Птици в нощта“ излиза с две издания. А от 1920 г. участва в редакцията на сп. „Златогор“. На следващата година заминава за Виена и работи в големите библиотеки на Виена и Мюнхен.

През 1922 г. излиза стихосбирката му „Лунни петна“, наградена от Министерството на просвещението, след което се явява и антологията му „Стихотворения“, цикъла „През морето“ в новата стилистика на символизма.

От 1924 г. е драматург на Народния театър в София и оставя трайни следи в него с либрето на операта „Цар Калоян“ по музиката на Панчо Владигеров като преработва 15 пъти своя стих, за да постигне необходимата музикалност.

Привлича най-добрите български писатели и драматурзи и поставя на сцената европейската класика в драмата: „Сън в лягна нощ“ на Уйлям Шекспир, „Ромео и Жулиета“, „Карл Лир“, „Сид“ на Пиер Корней, „Ернани“ на Виктор Юго, „Цар Фьодор“ на Алексен Толстой, „Малкият Енолф“ на Хенрих Ибсен.

Лилиев е най-завършеният български лирик със задушевно звучене и голяма изисканост на стихотворната техника, който се прекланя пред сложността на човешката душа, от нейната дълбочина и тайни, и вечната бика между доброто и злото. Богатата му музикална изисканост и изваждана външна форма на неговия имтимно лиричен стих звучи като вълшебна музика и завладява душата. Поезията му е преведена на много европейски езици, а името му е представено в литературни речници и енциклопедии. В 1945 г. е избран за академик в Българската академия на науките.

Кой не се е възхищавал от неговата пейзажна лирика в стихотворението му „Дъжд“:

„Тихият пролетен дъжд
звънна над моята стряха
с тихия пролетен дъжд
колко надежди изгряха.“

Или:

„Луната висни като плод,
забравен в есенни градини,
и буди сънния живот
на туй, което в сън ще мине“.

Нежният лирик завършва земния си път на 6 октомври 1960 г. в София. А Преди да се простят над гроба му, поетът-символист Иван Мирчев от Стара Загора чете специално написаното за него стихотворение.

Петър ИВАНЧЕВ

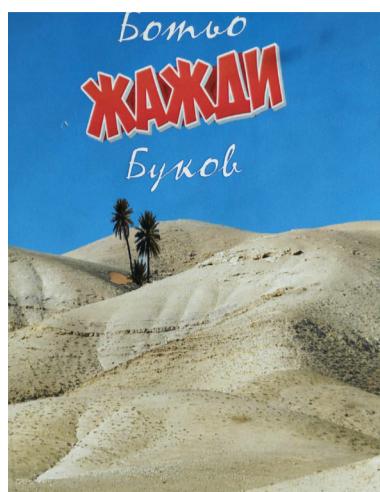
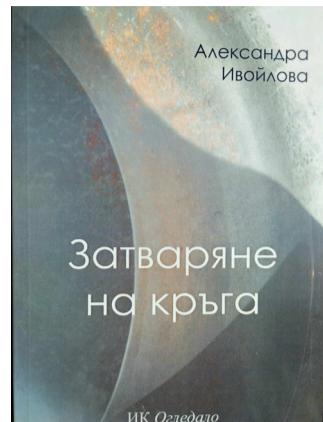
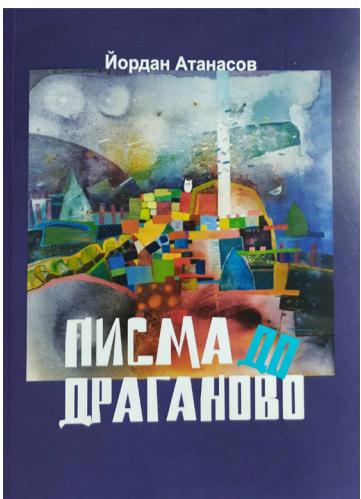

24 май

дъжд

Община Стара Загора

Гордо празнувайте СЛОВОТО!

На 30 април 2025 г. в парк „Артилерийски“ - Стара Загора беше открит Монумент със спътника „България 1300“.

СБОГОМ НА ПОЕТА СЛАВЧО НИКОЛОВ

Славчо Николов ни напусна на 13 април след дълго боледуване на 79-годишна възраст. Роден на 30 юли 1945 г. в с. Маково, Търговищко. От 1990 г. основава издателство „Славчо Николов и син“, дало живот на повече от хиляда заглавия. Автор е на 15 поетични книги. Член е на СБП. Работил е във в. Народна младеж“, бил е редактор във в. „Литературен глас“ дълги години.

Славчо Николов

САМОТЕН ПЕЙЗАЖ С ЛОЗА В АКАЦИЕВО

Пълзи към другата си слава
нагоре младата лоза
и хоризонтът се спасява
за миг във нейната сълза.

В плашилото се смее вятър.
Изкъпва вечността дъждът.
Не спират цял живот оттатък
и красотата да кълнат.

Със толкова слънца изгрели
в листа над лудата земя
през черни дни, през нощи бели
пълзи лозата все сама

със ранобудната надежда,
с простила всичко тишини...
Пълзи лозата - златна вежда
на своята малка планина.

Художествена галерия Стара Загора
Тания Шивачева – „Невидима нишка“
В изложбата на старозагорската
художничка Тания Шивачева
са включени 42 творби –
живопис, керамика и текстил,
създадени предимно през последните
няколко години, разкриващи
характерния за авторката
абстрактен художествен израз.
Експозицията може да бъде посетена
до 30 май 2025 година.

НОВИ КНИГИ

КРЪВ, КАЛ ИЛИ ЛИРА

Филип Куманов

Непосредствено подир съкрушителната за родината си война с Прусия Аврора Дюпен, повече известна като Жорж Санд, възклика: „Ако Франция е в кръв, ти не е в кал...“

Без преувеличение може да се твърди / по този въпрос има всеобщо съгласие/, че сега България е в кал, но, за щастие, не и в кръв. През последните няколко десетилетия нашата страна избягна междуособици и пое, макар и трудно, но без жертви, по нов път. Към Европа. Основание ли е това за национално самоуспокояние?

И в миналото са правени опити драматични събития да отминат България без дълбоки сътресения. Някои от съвременниците си спомняха, че веднъж през войната на упрека на българка, че хлябът е твърд и черен, цар Борис III отговорил: „Черен хляб ще ядем, но черни забрадки няма да носим!“ По-добре немотия у дома, отколкото жалейки по входните врати! С кротуване и послушание може да се запази спокойствието, но не и да се спечели уважение.

Забравя се старото правило: калта се измива с кръв. Достойнство се печели със свидни, много свидни жертви. Каквито народът ни дава през отчайващо дългите, но решителни десетилетия, предшествали 1878 година. Едва тогава светът разбира, че България съществува.

Единствено кръвта ли притеежава очистваща сила и само чрез нея ли се печели благосклонност? Никакви ли други възможности няма?

Древен Рим превъзхожда Елада само по завоюваните земи. Школите за гладиаторите не могат да засенчат Академията на Платон.

Преди век малка Норвегия дава на човечеството исполнени в музиката, в изобразителното изкуство, в драматургията: Григ, Мунк, Ибсен. И забравеният дотогава край фиордите народ се нарежда сред първите в света.

Ние, за разлика дори от наши съседи, все още нямаме Нобелов лауреат. Това, разбира се, не е залог за безсъмъртно завоевание, но е показател за принос в световната културна съкровищница.

От векове отгледани тук безспорни наши дарования се изявяват в чужбина. В други страни. На изток и на запад. Крайно време е да се създадат условия такива наши сънародници да остават с готовност и желание и да се развиват в държавата ни, от където да изкачват озарени от непреходност върхове в световната наука и изкуство. Едва тогава ДУХОВНО ще покорим другите страни, както са ни завещали нашите велики предци.

ЧУДНОТО СЕЛО

Румен Стоянов

Така, обичливо, па любвеобилно, си наричам родното място. Ала употребата на прилагателното не само изразява лична обвръзка, то и показва действителна рядкост: по брой на драгановските преподаватели във висши учебни заведения.

Ето ги поименно изброени, лъжасияма, още по-малко измама:

Проф. Христо Пърцев (езикознание), Проф. Реса Колева (оперно пеење), Проф. Иван Бочев (изобразително изкуство), Проф. Вера Бонева (история), Доц. Димитър Николов (заварки), Доц. Коста Пенчиков (история), Гл. ас. д-р Анета Тихова (езикознание), Проф. Стефан Станев (ботаника), Георги Христов (езикознание), Д-р Светла Джиковичева (литература), Кристина Евтимова (романистика), Славена Тихова (англицистика), Вания Кильовска (междокултурни взаимодействия и френски език), Петя Бялмаркова (компютърстика), Румен Стоянов (испанистика и португалистика).

Към тях ще прибавя деца на драгановчани, ала родени извън селото: Проф. Иван Гацов (археология), Проф. Иван Пърцев (история), Проф. Велин Станев (журналистика), Проф. д-р Александър Петров (езикознание), Доц. д-р Велин Петров (преводознание), Д-р Преслав Стоянов (музикознание), Людмила Зидарова (история), Надежда Лилова (испанска филология).

Тия всички не са ли възможско за едно село, па било и Драганово? Без трошица преувеличение и капчица съмнение: то е българското село с най-много преподаватели във висши училища. Сякаш това е малко, пак от там е единственият българин почетен доктор в Латинска Америка. Всички те печатат свои работи, но то далеч не изчерпа обилната книжовна дейност на музийското, великолърновско село и към упоменатите лица следва да притуря други, с прояви в художествена литература, журналистика, краеведство.

Ето поменик далеч по-внушителен:
Асен Разцветников, Камен Зидаров, Владимир Русалиев, Боян Мага, Борис Каменов, Георги Бонев, Иван Коларов, Тодор Кехаеванов, Петър Иванчев, Илия Гогев, Никола Чолаков, Петър Гацов, Благомир Сирakov (секретар на СБЖ), Емил Попов, Илия Тихов, Стоян Бялков, Георги Маринов, Пеньо Цонев, Йордан Атанасов, Иван Гогев, Мариан Гацов, Милко Маринов, Георги Христов, Георги Станев, Красимира Бояджиева, Даниела Райчева, Дуя Велчева, Красимира Марчева, Румен Стоянов.

С драгановско потекло са: Добри Ганчев, Гео Крънзов, Петя Цолова, Тошо Дончев, Данна Донку.

При горната двубедна единност как да премълчавам нейното изобилие? При тази внушителна писмена работа как да не зова Драганово чудно и да не се гордея с него, щом другаде у нас подобно село няма?

Тенко Тенев

ПРИСЪСТВИЕ

„Подражавай на тези, които живеят праведно и техният живот и дела запечатай в сърцето си...“

Св. Василий Велики

Изтича музиката като цвят...
По длани на времето изтича.
От дългите и светли върхове
на радостта и зелените предели...
От нежните пространства над очите,
от вечните килии на сърцата,
от тихите интимни измерения
изтича музиката като цвят...
И оживяват в мене световете
на събъднати и бъдещи поети.

От тайните лавини на сърцата,
от лавата гореща на душите...
...Изтича музиката като цвят.

ЗАВРЪЩАНЕТО НА ПОЕТА

*„Талантът е игла. Гласът конец.
Смъртта на края слага в ред нещата...“*

Йосиф Бродски

На Георги БРАТАНОВ

Побелял, но с душа от камбана,
уморен се завръща поетът...
Няма я Тунджа, а градът е смълчан
и е тихо, и е тягостно тихо.
Светла лампата в скъпия дом
и антена простира небето...
Ще ви потрябвам, казваше той –
съдбата на Омир докоснал...
Ще ви потрябвам... повтаря душата,
а е тихо, а е тягостно тихо...
... И звучат думите - светли, пророчески
във олтара красив на Небето!

ЗАЛАГАМ НА ДОБРОТО У ЧОВЕКА
*“Бъди себе си: всичко друго вече
е заето...”* *Оскар Уайлд*

Това е моят честен кръст,
защото вярвам в бляската пътека
дори когато мрак тежи над нас.

Това е може би голямата илюзия,
която ще ме мами цял живот.

Дори да е така – да бъда лъган,
дори да се присмиват зад гърба ми...
Това ще бъде моят честен кръст – до края...
Защото вярвам във доброто у человека!

ОТКРОВЕНИЯ

На Тони

„Не мечтаеш ли, времето спира...“
Орхан ПАМУК

Ти си толкова хубава,
в този час мекозвезден...
Събирам те в себе си,
с всички твои думи и жестове.
Изграждам те в душата си,
извисявам те - тихомълком.
Толкова ми е хубаво,
очите пеят сърчично...
Искам света да прегърна,
а всъщност съм в твоите устни...
Меко докосвам изгрева,
тихо долавям думите...

... Извисявам те - тихомълком,
в този свят по човешки звезден!

МАМА

*„Живея аз от никого нечута,
а цялото небе живее в мен...“*

Петя Дубарова

Някой ме докосва във съня...
Литват бели пеперуди.
Сънцето е слязло до очите ми.
Толкоз близко - жари, жари...

Чувам смях и тихи стъпки.
Утрото ли иде?
Някой слага устни на челото ми.
Някой ме докосва във съня.

СРЕБЪРНАТА ТАБАКЕРА

В памет на баща ми

*„Забрави ли уханието на своето
детство, човек остава да живее като
овъглено дърво“*

Габриел Гарсия Маркес

Баща ми пушеше „Сънце“
и „Златна Арда“.
Вземаше бавно цигара
от сребърната табакера,
леко и галещо я близваше с език
и запалваше с явна наслада.
Така си почиваше и му беше хубаво.

Нищо, че майка му се караше,
че и одимява душата.
Беше ни светло.
Баща ми пушеше и си почиваше.
Аз подскачах край него и се
радвах на къбълцата синкав дим...

... И днес, когато баща ми го няма,
гледайки сребърната табакера
си мисля,
колко спокойно беше моето детство!

Худ. Таня Шавачева - из изложбата

„Невидима нишка“

БОЛКАТА

В памет на Атанас ДАЛЧЕВ

*„Пепелта е по-достолепна от пясъка,
защото е горяла...“*

еврейска поговорка

Тя ражда красотата и възторга...
И прилива на ония топъл ден,
във който ти не можеш да не кажеш
събираното дълго в теб и мен...
А то е зряло толкова години,
събирило е сок и светлина.
Тежало е в неказаните думи,
боляло е от много самота.
Невинно като първа детска стъпка,
като заръка на отиващ си човек,
най-свидно като майчината дума,
събудила закътан извор в теб...
Извайвай търпеливо, всеотдайно –
до прилива на ония топъл ден...
... Във който болката ще стане песен
и цвят - във утрото спасен!

*Из подгответата за печат стихо-
сбирка „Обич и незабрава“ в Издател-
ство „Български писател“.*

Георги Икономов

СБОГОМ

на Маир Сиди

Отиде си, приятелю! Прекрачи
последен праг от видимия свят.
Надявам се на среща пак, обаче
за мене онзи свят е непознат...

Там казват,
болките ти мигом отшумяват.
Изчезват алчност, подлост и лъжи...
Красиви спомени ни учат, че остават
да топлят само бъдните ни дни...

Отиде си, приятелю! От ляво,
в гърдите дълго време ще боли.
Попитай Бога, колко ми остава
и маса (ако има) застели,

Да седнем пак и пак да се погледнем
със искрени, разбиращи очи.
За тебе аз ще плача, а за мене –
щом няма кой – тогава поплачи!

Макар че всъщност плач
не ни е нужен,
щом с гордост минем
онзи скръбен праг.
И... Само моля тайно да подшушнеш,
кога ще мога да те срещна пак!

УМИРОТВОРЕНIE

Там на малка планина,
сгущена във пущинака,
някъде накрай света –
между сънцето и мрака,
моята душа покой
се надява да намери,
без напрегнат градски вой,
без надежди и химери.

Просто гледка – шир и дълъг –
нищо повече не дири.
Равнина... И изведенък
почват стръмните байри.
Погледът да прелести
разстояние и време,
след /щом се умори/
миг от вечността да вземе –
той за моята душа
лек да е против тревога,
та спокойна да е тя,
преди срещата със Бога.

ФАКТ

Изживях живота си на екс.
Не заделях мигове за после.
Не отказвах писен и секс...
Ходих... И посрещнах много гости...

Бях поток от пияна изтькан
Камъните скърцаха под мене.
От живота пиех и пиян
Газих през водата. До колене

стигаше ми. Бог ми бе водач!
Винаги оставяше ми знаци.
Но бях луд – понякога по здрав
криваха през трънливи храсталаци...

Някога – забравено почти.
Днес аленте ме затрудняват...
Съдбина Господ моите мечти
и спокойствие за старини остави!

ИНТЕРВАЛ

Душата - стон! Косите - водопади!
А аз я гледам с поглед на кюре...
Да. Вярно е. Душите ни са млади.
Телата ни, обаче - твърдо не!

Преди блажено скърцаше леглото.
Сега звукът е умножен по две,
но не със радост казвам го, защото
помагат му и мойте колене...

Натрупали сме много гравитация.
По задници, кореми и гърди...
Жivotът ни поставя твърда шпация,
разделяйки реалност от мечти.

ПОЕТИЧЕН КИЛЕР

Вчера се мотах в килера
/беше неделно почистване/ –
три рими само намерих,
стари обаче и вкиснали.

Пуснах и прахосмукачка –
с прах беше пълно навсякъде.
Малко метафори смакани
въглите се разбягаха.

Уж подредено и чисто
стана, но пък да ви кажа –
като оглеждам си мисля
що ли да не поизмажа!

Иванка Павлова**РАЗДВОЕНИЕ I**

*Аз съм хем щурецът,
хем мравката.*
Станка Пенчева

Мравка съм. Щурецът в мене
отказва да свири. Замъркна.
Може ли едно стихотворение
да изцери нечия мъка,
на безутешния да даде сили,
гладния човек да на храни,
в ожесточения да вдъхне милост,
да ни избави от отчаяние?
Не е ли повече мълчаливо
да подкрепиш една старица,
да посадиш дръвче, да го поливаш,
да подслониш измързнала птица?
Дори и да е елементарно,
поезията да е нещо висше,
плаши ме тази божия дарба –
сладкото бреме да пишеш,
ако трябва някого да изоставиш
и да подминеш нечия болка.
Мравка съм. Не си заслужава.
Един щурец по-малко. И толкоз.

* * *

Днес музата ми пак ме връхлетя.
Май вдън земя се беше скрила.
На воля дълго, дълго скита тя.
Блаженствах аз, макар безкрила.
И неочеквано се появи
немилостивата мадона.
В душата ми без свян гнездо си сви
и крехкия ми сън прогони.
Ще властва в нея дълги, дълги дни.
Ще рови в тихата жарава.
От радости и от горчивини
напитка често ще си прави.
И като капки кръв от жива плът
ще падат думите ранени,
изминалите трънливия си път,
от музата благословени.

ПОЕТЪТ

Един ще каже: суета напразна,
друг честолюбие ще му припише,
но – с дарба отличен или наказан –
чрез своята поезия той диша.
Задъхва се, гнетен от грозотата,
беззвучно в него струните се късат,
мечтател горд, на птиците приятел,
по хамлетовски истината търси.

Сред зрелите – наивник безизкусен,
как с битието сам да се пребори?
Взривява го на всяка грубост трусят
и всяка чужда болка му говори.

Винят го, че душата си показва
или че е студен и непонятен.
Незаштитен, с какво да се опази
от удари на врагове и братя?

Каква висока мярка: да се съди –
сърце на длан, на детството прозорец,
на съвестта си поданик да бъде,
за всичко и за всички отговорен.
Прозрял нещата с погледа си ясен –
антена тънка, син на висината –
привкус горчив усеща в радостта си,
надеждата раздухва като вятер.

Захвърли ли перото в миг безумен,
търсете го с разбито слепоочие.
Владетел на страдание и думи,
стребата му е сигурна и точна.

**РАЖДАНЕТО
НА МОИТЕ СТИХОВЕ**

Аз следвам сякаш нечий таен план.
Припламва въгленче в душата ми
по повод, незначителен на вид:
усмихнат спомен, капчица роса,
щурче с цигулка, бебешко гугукаче.
Изграждам някаква мозайка
от късчета живот: необичайни,
така внезапни, толкоз неочаквани...
Като невидимо зачатие
си имат своя логика чудата
и ме заставят да ги следвам.
Те са обречени да се родят:
картина на самата мене
и образ на света, видян
през чифт очи
възторжено-скептични.

ХРАМЪТ НА ПОЕТА

Дали е предопределена
съдбата му да е поет,
или чрез всеки нов куплет
създава своята вселена?
Навярно ден след ден се ражда.
На дарбата си служи той
и няма нито миг покой,
съзнавайки, че храм изгражда.
Виж: куполът се извисява.
От зноя в своите гърди
пак благодарствен химн реди.
Като светилник го огрява
духът му, кара го отново
да следва своя път красив,
защото истински е жив
чрез възхновеното си слово.

ОСОБЕН ИЗБОР

В България да си поет,
е като рана нелечима.
Дори в най-ведрия куплет
следа от болката му има.
Какво че вече е издал
дузина стихотворни книги?
Не е натрупал капитал,
а плаща. Някак го постига.

Печатат го без хонорар
в списания и алманаси.
Не вярва в книжния пазар –
за продан нищо не занася.
Дарява книги всеки път
на свои близки и познати
с надежда да ги прочетат –
това е тяхната отплата.

Занася своите творби
в читални и библиотеки
отново в дар, че може би
ще са достъпни там за всеки.
Тревожи се. Като че ли
поезията е излишна,
но въпреки че го боли,
до сетния си дъх той пише.

БЕЗСМЪРТИЕ

Който е роден поет,
ще премине през всички бездни.
Макар и само с един куплет –
ще остане.

Не ще изчезне
без следа оння порив голям
към ореола скрит на нещата –
екстазното служене в простия храм
на истината и красотата.
Дълго може да е мълчал –
той е нива, в кълнове цяла.
Сънце прижарило, вятер повял,
ето я – шеметно избуяла.

Който е роден поет,
своя образ мъчително дири.
Макар и само с един куплет –
остава.

И не умира.

Александра Ивойлова**МЪЛЧАНИЕ И ДУМИ**

*Как мъдро е
небесното мълчание!
И колко празни -
моите слова...
Говории ти, небе,
със свое то мълчание.
А искаам с думи
аз да замълча.*

ПОЕТЪТ

*Дошъл да види сънцето в небето,
света под сънчевия взор -
да го познае и сбере
във думи, в слово, във поезия;
да изкачи тъй бездната на върховете
и отвисоко да съзре
как в бездната под него, долу
просветват върхове;
в любов да се отива,
която не ламти възмездие -
любов и близка, и недостижима
като безсмъртните съзвездия;
във жест обикновен да бъде знак -
тъй както, флагове разве ли,
е знак на новата идея.
Дошъл да види сънцето в небето,
Поетът - лес, гора -
чието ехо
умножава гласовете,
сам той хилядолгасен,
събрал безброй лица в един език -
душа на естеството,
език на сънцето подвластен.*

*Дошъл е сънцето да види
Поетът Константин Белмонт!*

ТЪГУВАТ ПТИЦИТЕ

*А между лялото и есента
тъгуват птиците.
И пълен е с предчувствия
дъждът.
В зенита спира нико сънце
и бърза да потъне в здрачината.
Ще дойде другият сезон.
Най-щедрото сбогуване със цветовете.
Дъхът на вятера ще стине
и утрото ще ослани гората.
След всеки лист отронен
ще е тишина.
Все по-вгълбена ...
Додето паднем най-подир
в дълбокото –
в най-блалото, най-чистото смирение.
И нещо ще се промени в тъгата,
останала несетно зад гърба ни.
Че между лялото и есента
тъгуват птиците.
А в сънищата на снега
тревата расне ...*

РЕКАТА

*Тече,
изтича вечната река –
и мие, и изронва бреговете ...
Нима реката може някъде
да спре –
освен в талазите неспирни
на морето?
Тъй миг след миг
и моят дух тече –
отнася бреговете ми нетрайни ...
Та може ли духът ми
някъде да спре –
освен във светлото,
във Божието дихание!*

**ТЪМЕН Е ОБЛАКЪТ
НАД БЕЛАСИЦА**

*Царю Самуиле,
хиляда години
смъртта ти не стихва –
и тътне, и расне във времето.
Хиляда години
смъртта ти е твое рождение –
и така ще пребъде,
докогато човекът е жив
и върви по земята ти.
Тъмен е облакът над Беласица ...
Царю Самуиле,
ти, който видя слепотата на
силните,
на убитите живи –
беше зрящ ти единичък
във Преспа,
пред морето от болка –
слепи в бойни,
просяци, скитници в мрака.
Властилинът бе,
от когото измолваха прошка
достойните –
и очите ти
бяха твоята гибел –
път към сърцето,
където пламтящата рана
избухна.
Вече няма лице
тази тежка душа оскърбена,
само символ един,
само камък крайъгълен тегне,
стъпало
в стъпалата нагоре,
легенда и стих,
прыст от пръстта,
семе на трева избуяла.
Тъмен е облакът над Беласица ...
Царю Самуиле,
вечна е твоята гибел,
вечна – смъртта ти,
храни тя с болка земята,
паметта напоява със сълзи.*

Александра Ивойлова, Затваряне на
кръга, поезия, ИК "Огледало", София,
2025.

ЖИВОТ БЕЗ ПРАЗНА СТРАНИЦА

Пламен Анакиев

От 2012 г. до днес като издател и редактор съм съпричастен към публикуването на 13 оригинални, ярки, запомнящи се поетически книги от Методи Джонев. За творчеството на този талантлив, витален автор изразиха положително мнение, вместено в самите книги, литературни величини като Екатерина Йосифова, Александра Ивойлова, София Пейчева, Кирил Попов, Иван Цанев, Румен Стоянов, Кирил Кадийски, Захари Иванов, Владимир Шумелов, Маргарит Жеков. Книгите бяха оформяни иллюстрирани от неординарни художници: Калин Николов, Румен Саздов, Валери Александров – Валекс, Асен Милчев, Иван Късев, Здравко Анев. През годините неведнъж и аз съм споделял възхищението си от поезията на Методи. От книга в книга (вече 22 отпечатани!) с изявите си на поет той продължава да върви нагоре и напред; без заблуди и поражения да трупа опит и умения за пълното тържество на творческия му идеал. Не по-малко оригинален и актуален спрямо житейските и литературните явления е гласът му и сега. Говори с характерния му художествен ритъм, изявява стремежа към вечните човешки ценности, продължава с нови силни стихотворения манифестирана модулация на гражданските послания от „Гъби след кръв“ (2022 г.), възвовата според мен книга в настоящия особено ярък период от творчеството на поета.

През последните няколко години, откакто компютърно преписвам бъдещите книги на Методи, понеже авторът им е лишен от достатъчната сила на физическото зрение, неведнъж, взирачки се в трудно изписаните редове, от които грейват удивителни стихотворения, съм си задавал мислено въпроса какво е изживял творецът в момента или в процеса на създаването им; каква е използваната майсторска „магия“ или „рецепт“. И ето, преди ден, преписвайки отговорите на Методи към анкети, зададена от литературния критик Никола Иванов, срещнах следните редове: „Не пиша по предварително поставена цел. Твърде често, да не кажа винаги, едно предчувствие за поетична мъглявина се заформя някъде дълбоко в несъзнателното и в един момент, може той да е случаен и неподходящ, достатъчен е само лек повей, това още неоформено да се роди и да добие конкретно измерение, често и мимо волята на поета. Смяtam, че поезия може да се възпламени там, където две думи се срещат за първи път, подушват се и се словосъчетат по възможно най-страния начин (подч. в този текст са мои – П. А.). Понякога наистина само няколко думи са достатъчни като мълния да те треснат и да образуват ядрото на бъдещото стихотворение. После пак по необясним начин става надграждането и оформянето на цялото нещо, в зависимост от таланта и слововизскателността на поета.“ По-нататък, следвайки присъщата си интелигентна искреност, Методи говори и за други състояния, без да се преструва, че е съумял изцяло да разбуши „чудото“: „Друг път стиховете дълго зреят, отлежават и в отредения от Бога миг остава само да ги отлееш, да ги оживиш и да им кажеш – вървete.“

Сигурен съм, че никой не може да открие точния механизъм, върнатата формула и прижливо закодирания начин за създаване на поезия. Някак кощунствено е самият поет хладнокръвно да разсъждава за процеса на писане, може да създаваш поезия и да не е задължително да знаеш как.“ Наистина, творецът не е длъжен философски и психологически да създава от край до край творческия акт. Но, ако е способен, той е в състояние и е длъжен постоянно да търси и намира средства за извънствие художествената стойност на резултата, своевременно да избира и прецизира социалната и културната среда

на неговото възприемане, с цел тя да бъде позитивно променена. Тази посока на творческо развитие неотклонно следва Методи. Още с първите си книги той се изявява като оригинален и запомнящ се автор на поетическата гротеска. Сполучливите му посвещения към поети като Константин Павлов, Георги Белев, Николай Кънчев, Иван Радоев, Биню Иванов, Екатерина Йосифова не бяха случайни. Във време като днешното, на толкова безчестие и уродливости, всеки патос, освен патосът на сарказма, би изразявал несъстоятелност. Тъкмо горчивия патос-снезъм на сарказма използваше и продължава да използва най-често Методи при създаването на своите изобличителни аллегории.

ЗА ВЕХТИ заслуги
от стария балкан
изтръгват ордени.

Или:

И ПАДАТ обещаващи пера
от ангели с прекрасни намерения,
пътя, другари, към рая
е постлан с фалишиви бюлетини.

А също:

ДА СИ НАПРАВИМ
снимка със въжето,
докато е още живо,
да се гледаме във кръглия му
горен край и да се тешим,
че друг ще висне, народе мой,
защото и полуубити,
старино много се обичаме.

Литературните препратки тук и в редица още стихотворения релефно се забелязват. И това е търсен и добре постигнат ефект, който ни кара да се замислим дали останали в съзнанието ни клиширани мисли от пролеткултовската витиеватост не съдържат по-високи нравствени послания от користните ни душенагласи днес.

Някои могат да упрекнат Джонев, че вниманието му твърде често е насочено към „сечестата страна“ на живота, че има пиетет към отблъскващото, че дори в някои от най-блестящите си творби си служи с афоресана афористичност, но той просто е адент на Истината.

... а пък моята част от нищото
поне е идеална...
(Образец от „неговите
неподражаеми „два-три“ реда.)

ДА ПОХОДИМ още малко по ръба
и да подишаме, което е останало,
да се посмеем и посмеем да попитаме –
и ти ли, шуте...

Или:

НА РАЗБИРАЕМ БЪЛГАРСКИ
ви казвам –
ще плъзнат еднодневки
с актове за раждане

ВСЯКО стадо
е било народ
с мърища.

Или:

СЛЕД няколко колиби
по-нагоре е черквата
на селото сиротинно –
там на портата бе някой драснал,
че тук живите оплакват
живите.

Както се усеща, социалният пейзаж в подобни творби не е словесен камуфлаж. В него стои изнуриращата болка. Същевременно на поета не е чужд и любовният лиризъм.

ТРЪГВАШ СИ – решителна и бавна,
а под стъпките ти никнат
думи, обратни на сбогом.

Не са много авторите, които, следвайки тематичните си нагласи, създават поезия и за поезията. Методи Джонев отдавна главоломно е в поезията. И не е бездеен наблюдател. В тази метафизична среда той създава „пропоезийни“ стихотворения – жизнени, остроумни, новаторски, силно въздействащи емоционално в целия диапазон от гордата въздишка до овладяния апломб. Такива творби поетът е включил и в „Разминаване с Колумб“.

Например:

НЯМОТО стихотворение
ще проговори на щастливците,
глухи по рождение.

Или:

БЛАЖЕНИ тези стихове, които
вземат като дарове;
блажени дваж – които
на данайския Пегас
вратите не отварят.

Иззад стиховете му за поезията говорят самопреценката, равносметката, съотнесени към вечния непостижим идеал в изкуството. И наистина „поезията се възпламенява там“, думите се „словосъчетават“ по нов, изненадващо сполучлив начин.

„Обезглавени“, творбите в поетическите сборници на Методи могат да се четат (изговарят) като оригинално синкопирана модернистична поема – синтез на синтеза (живот без празна страница), експресивност, която в цялостта си е запазила блясъка на фрагментарното. Това въздействие е постигнато чрез първооткривателски използвани семантични ядра, вярно намерената текстова графика, ритъма на стихотворния изказ, отворения широко сугестивен спектър на посланията със строга обвързаност към нравствените принципи, дори на подсъзнателно равнище. Все пократък е лирическият сюжет у Методи и казва все повече. Много от стихотворенията му звучат като сентенции, където просто няма какво да се променя или допълва. (Например: **ПОЕЗИЯТА** – пестеливо езиче / в приказлива камбана.“) Не може да става и дума за някаква декоративност, която да скрива празните напъни на някаква суетна елементарна мисъл или на някакво вяло чувство.

Поезията на Методи, като всяка истинска поезия, живее със сетивата, културата и таланта на създателя си. Отвъд очевидното тя ни дава възможност в една перспективна съкровеност да надникнем в този свят и да продължим с по-голяма сила, надежда и мъдрост пътя си в изпитанията на всекидневието.

